

ASSOCIACIÓ DE PLANIFICACIÓ FAMILIAR
DE CATALUNYA I BALEARS

EL BUTLLETÍ DE L'APFCIB

BUTLLETÍ N° 3

BUTLLETÍ N° 3

SETEMBRE 2008

EDITORIAL

L'anticoncepció és un Dret Humà

L'any 1994 va ser clau per a la història de la reivindicació i el treball en l'àmbit de la Planificació Familiar. La Conferència Internacional sobre Població i Desenvolupament celebrada a El Caire va establir els conceptes de **salut sexual i reproductiva** i, concretament es definiren **12 Drets Sexuals i Reproductius (DSiR) reconeguts com a Drets Humans**. És doncs, juntament amb la Conferència Mundial de Dones celebrada a Beijing l'any 1995, un moment clau ja que pràctiques i coneixements considerats sempre dins l'àmbit de la moral i, per tant, molt vulnerables a tendències ideològiques o religioses, es normalitzen a través dels acords de més de 187 països d'arreu del món.

En aquest sentit els anticonceptius, mètodes i coneixements destinats a controlar l'embaràs, passen a ser reivindicables i exigibles en aquests països. Vulnerar la

promoció, la garantia i la defensa dels anticonceptius significa, doncs, vulnerar el dret a l'educació i a la informació, el dret a decidir si tenir o no tenir fills, el dret a planificar la família, el dret a la protecció i cura de la salut i el dret a gaudir del progrés científic.

A partir d'aquest punt, la promoció d'aquests drets i consegüentment la promoció dels anticonceptius és una obligació de tot Estat de dret que, a més a més, l'haurà de garantir en termes d'igualtat. És en aquest sentit que aquesta editorial pren una posició crítica amb la situació a l'Estat Espanyol. Si bé aquest no és un dels més ideologitzats respecte la promoció dels anticonceptius, la situació dista molt d'una situació idíl·lica en sintonia amb els 12 DSiR. Cal més informació i educació sobre totes les possibilitats respecte als mètodes, cal apostar per una igualtat d'oportunitats en l'accés a aquests, cal fomentar

específicament l'ús del preservatiu en tant la seva doble funció (prevenció d'embaràs i ITS), cal treballar perquè a cap farmàcia hi hagi objecció de consciència a la venda d'anticonceptius i cal una major informació i facilitat d'accés a la píndola postcoital.

L'existència dels 12 DSiR ens permet treballar sense començar des de zero, amb la garantia que la lluita per a la normalització feta durant anys obté els resultats promesos.

Així doncs, un cop més, llencem la nostra reivindicació per tal d'aconseguir que els anticonceptius siguin finançats per la xarxa sanitària pública i la postcoital es pugui adquirir lliurement a qualsevol farmàcia. Només així acabarem amb les desigualtats en l'accés a aquests mètodes i ens aproparem una mica més a l'asoliment d'aquests DSiR.

La vacuna del Papil·loma als mitjans

Si en el número de juny del Butlletí de l'APFCIB posàvem sobre la taula el debat creat per la inclusió de Gardasil dins el calendari vacunal de les nenes d'arreu de l'estat espanyol, aquest estiu, concretament el 21 i 22 d'agost, apareixien en el noticiari virtual Elmundo.es notícies que mostraven la divisió dels experts sobre una

mesura que s'ha d'aplicar a inicis de setembre. Els articles plantegen de forma molt interessant els punts foscos de l'aprovació de la vacuna entre ells el seu alt preu, l'absència d'epidèmia de càncer de coll d'úter a l'estat, la forma precipitada en la que s'han pres les decisions i en general la gran divisió entre els experts sobre la idoneïtat de la mesura. L'article del 21 d'agost cita al catedràtic de Salut Pública Carlos Álvarez-Dardet com a un dels crítics més visibles de la vacuna i

impulsor de la moratòria (que ja té més de 6.000 firmes) que citavem a l'anterior número.

Valorem doncs la visibilització del debat dins d'un diari de gran tirada i el fet de donar veu a especialistes crítics amb la mesura.

<http://www.elmundo.es/elmundosalud/2008/08/20/oncologia/1219249667.html>

<http://www.elmundo.es/elmundosalud/2008/08/21/oncologia/1219340949.html>

CONTINGUTS

Editorial	1
La vacuna del Papil·loma als mitjans	1
L'anticoncepció d'emergència	2
X Congrés de Planificació Familiar Estatal	2
Els Projectes de l'APFCIB: Cases d'acollida	3
Recomanacions del mes	3
Una ullada al món: Xile	3
Espai de coneixement: els anticonceptius	4

ASSOCIACIÓ DE PLANIFICACIÓ FAMILIAR
DE CATALUNYA I BALEARS

L'anticoncepció d'emergència

L'objectiu de l'anticoncepció postcoital, anomenada d'emergència, és la prevenció d'un embaràs després d'un coit no protegit.

Al llarg dels anys s'han seguit diverses pautes terapèutiques: administració d'altres dosis d'estrògens, pauta de Yuzpe, Danazol, gestagen d'acció antigonadotrópica, Mifepristona a diferents dosis i Levonorgestrel (LN).

Des del 1978 tant els Centres de Planificació Familiar com el CJAS utilitzaven la pauta del Yuzpe fins que al 2001 el Ministeri de Sanitat i Consum va aprovar el fàrmac Levonorgestrel com a mètode anticonceptiu d'emergència postcoital.

Les condicions de l'autorització per a la seva dispensació requerien recepta i no estava finançada pel Sistema Nacional de Salut. Aquestes condicions

creaven dificultats que no afavorien l'accés al tractament. Per aquest motiu el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya aprovà al setembre de 2004 el Programa d'anticoncepció d'emergència en el CatSalut.

La principal novetat del programa, encara en funcionament, radica en l'administració gratuïta *in situ* del medicament. Els diferents punts d'atenció sanitària, els equips d'atenció primària, els programes de salut sexual i reproductiva, els serveis d'atenció continuada i les urgències hospitalàries, així com d'altres serveis són els encarregats de dispensar-la.

Encara que hi pugui haver algun professional que exerceixi el seu dret d'objecció de consciència, cada centre de la xarxa sanitària ha d'assegurar un circuit que

permeti mantenir el dret de l'usuari/ària a l'accés a l'AE. Tanmateix, el fet que la situació administrativa del medicament exigeixi la prescripció mèdica prèvia no possibilita que les farmàcies puguin participar, de moment, en aquest projecte d'administració gratuïta.

És en aquest sentit que la conselleria de Salut anuncia al juliol de 2007 una proposta que contempla la venda de postcoitals a les farmàcies sense recepta, notícia que causa reaccions contràries d'associacions cristianes, "antielecció" i, fins i tot, del Col·legi de Metges de Barcelona. La proposta fou doncs retirada però l'Associació de Planificació Familiar de Catalunya i Balears (APFCIB) ho considera un objectiu primordial essencial per a una distribució normalitzada i equitativa de la píndola.

“SABIES QUE...”

Possiblement el primer dispositiu intrauterí (DIU) va ser utilitzat en pacients per Hipòcrates fa més de 2500 anys, qui suposadament va inserir objectes en l'úter amb l'ajuda d'un tub o guia buida de plom?”

10è Congrés Estatal de Planificació Familiar “Els drets sexuals i reproductius”

Els dies 14, 15 i 16 de novembre del 2007 va tenir lloc a Barcelona el X Congrés Estatal de Planificació Familiar que portava per títol “Els Drets sexuals i reproductius”. L'APFCIB, va assumir la seva organització i gestió com a entitat amfitriona que forma part de la Federació de Planificació Familiar Estatal. L'objectiu estratègic plantejat per al Congrés pretenia combinar dues dimensions essencials de l'àmbit de la Planificació Familiar: la científica i la social. A més a més es definiren 3 objectius específics:

- Promoure la participació i defensa dels drets sexuals i reproductius
- Analitzar l'atenció a la diversitat cultural en salut sexual i reproductiva.

-Avaluar l'atenció en salut sexual i reproductiva en l'actualitat.

El Congrés va comptar amb la presència de persones de referència en l'àmbit de la Salut Sexual i Reproductiva com:

-La **sra. Marina Geli**, Consellera de Salut,

-La **sra. Gunta Lazdane**, Assessora Regional per a la Salut Reproductiva i Investigació de la OMS.

-La **sra. Soledad Murillo**, Secretària General de Polítiques d'Igualtat del Ministeri de Treball i Assumptes Socials.

-La **sra. Concha Colomer**, de l'Observatori de Salut de la Dona. Ministeri de Sanitat i Consum.

-La **sra. Isabel Ribas**, Delegada de Salut Pública de l'Ajuntament de Barcelona

- La **sra. Mònica Pagès**, Cap del Servei de Salut Pública i Consum

de la Diputació de Barcelona

-El **sr. Guillermo González**, President de la FPFE

-La **sra. Maria Ferrero**, Presidenta de APFCIB

La valoració del congrés ha estat molt positiva donada la participació de més de 300 persones de tot l'estat espanyol. La transversalitat dels drets sexuals i reproductius per a les diverses disciplines professionals que s'hi van trobar va ser la característica més destacable. D'aquesta manera, es van crear uns espais de trobada d'on sorgiren noves propostes per a la tasca que ens ocupa en una nova etapa de treball multidisciplinar.

Activitats properes

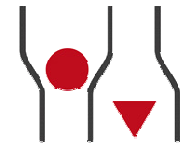
-27 Setembre: Jornades de formació sobre Avortament (Organitza Campanya per l'Avortament Lliure i Gratuït). Lloc per determinar

-28 Setembre: Dia Internacional pel Dret a l'Avortament a la Plaça Sant Jaume

-15 Octubre: El vaixell de Women on Waves arriba al port de València

Els Projectes de l'APFCIB:

PREVENCIÓ DE LA SIDA EN DONES ESPECIALMENT EXPOSADA DE LES CASES D'ACOLLIDA

ASSOCIACIÓ DE PLANIFICACIÓ FAMILIAR DE CATALUNYA I BALEARS

El Programa, emmarcat en el projecte de l'APFCIB "Promoció de la salut afectivo-sexual i prevenció de la sida", s'inicia l'any 2000 junt amb dos professionals del Servei de Salut Pública de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet. L'experiència en aquest àmbit ens ha portat a ampliar-lo fins que actualment intervenim a 7 Cases d'Acollida: Segrià, Tarragonès, Gironès, 2 Vallès Oriental i 2 del Barcelonès amb la participació d'un equip multidisciplinari de professionals. Com a novetat aquest 2007 s'ha incorporat una nova casa al programa que és la de gràcies als contactes que la nostra entitat va fer amb aquesta casa i el seu interès en participar del projecte.

Durant aquests set anys s'ha volgut aprofitar la casa d'acollida com una estratègia per poder arribar a dones en situació de risc davant la SIDA. La casa constitueix el grup natural i allò, que potser sigui el més important, les dones es troben en un moment de reflexió, necessitat de canvi i per tant més receptives a l'autocura.

El programa educatiu dirigit a dones especialment exposades (DEE) a l'HIV té com a finalitat última la de crear consciència de risc relacionat amb la seva salut sexual i reproductiva. El treball en grup facilita la reflexió i el debat envers a l'autocura i fa veure els diferents posicionaments davant la salut sense

oblidar la perspectiva de gènere, i això afavoreix la comprensió de la relació existent entre la prevenció i l'estat de salut en general.

El grup de dones beneficiàries del projecte formatiu són aquelles que, sigui per embarassos no desitjats, relacions sexuals múltiples i transitòries, o dones amb parelles usuàries del sexe comercial, es troben en paràmetres de risc sobre la malaltia.

Per a més informació:
www.apfcib.org

"El programa (...) té com a finalitat última la de crear consciència de risc relacionat amb la seva salut sexual i reproductiva."

Recomanacions del mes

UN LLIBRE

Sexo con sentido para jóvenes

Isabel Serrano
Fuster
Síntesis, 2007

El llibre ofereix informació clara sobre els diversos processos que acompanyen al despertar sexual

des d'un enfocament positiu, defensant la sexualitat amb sentit com instrument perquè els joves prenguin decisions oportunes,

apreguin a conèixer-se millor, es reconciliïn amb el seu cos en desenvolupament i evitin exposar-se a riscos que poden ser evitats.

UN WEB

www.goxoki.com

Pàgina web dirigida a joves de l'Associació de Planificació Familiar del País Vasc "Asteginez". Destaca per la seva senzillesa i per la seva vocació informativa.

Inclou apartats de mites, dubtes i jocs interactius que permeten arribar als mes joves

UNA ASSOCIACIÓ

WOMEN ON WAVES

Organització holandesa sense fins lucratiu

que treballa sobre els drets humans de la dona. La seva missió és prevenir embarassos no desitjats i avortaments insegurs per tot el món.

En resposta a aquesta violació als drets humans i necessitat mèdica, WOW navega als països on l'avortament és il·legal. Això es fa per invitació d'organitzacions locals de dones. Amb l'ús del vaixell, és possible proveir avortaments mèdics a temps, de manera segura, professional i legal.

Una ullada al món:

Xile i el Pildorazo

El 22 d'abril de 2008 més de 35.000 persones sortien pels carrers de Xile a repudiar la sentència del Tribunal Constitucional que prohibia el lliurament gratuït de la píndola del dia després en els consultoris dependents del Ministeri de Salut. És a dir, la píndola no podia ser dispensada per la sanitat pública.

La sentència provenia d'un recurs d'inconstitucionalitat de les "Normas Nacionales de Regulación de Fertilidad" presentat per 36

parlamentaris conservadors que van impulsar-lo en aliança amb sectors religiosos.

La campanya per defensar el dret a disposar de la postcoital va ser organitzat a través de l'organització cívica Movimiento por la Defensa de la Anticoncepció.

El govern reaccionà a les mobilitzacions ordenant a les alcaldies a distribuir el fàrmac a través dels centres de salut municipals, ja que estan legalment capacitats per a fer-ho. Aquesta posició

va ser ratificada per la pròpia presidenta Bachelet en un discurs del 21 de maig de 2008.

La situació a l'actualitat no és però esperançadora ja que la distribució municipal no s'està duent a terme. La vulneració dels drets sexuals i reproductius és clara en aquest cas xilè on qui hi acaba perdent són com sempre les usuàries amb nivell adquisitiu baix.

<http://movimientoanticoncepcion.blogspot.com/>

ASSOCIACIÓ DE PLANIFICACIÓ FAMILIAR
DE CATALUNYA I BALEARNS

**Carrer Pere Vergés n°1, planta
10 despatx 1 (Hotel d'Entitats)
08020 Barcelona
Tel/Fax 93 305 53 22**

Cap de Programes:
Silvia Aldavert i Garcia
coordinacioprojectes@apfcib.org

Administració:
Maria Olivella i Quintana
administracio@apfcib.org

Ens trobaràs a
www.apfcib.org

L'Associació de Planificació Familiar de Catalunya i Balears (APFCIB) és una entitat no governamental interdisciplinària d'àmbit autonòmic formada per persones interessades en la salut afectiva i sexual i la planificació familiar. Alhora, treballa d'una forma transversal la dimensió de gènere que aquesta temàtica implica de forma molt important. Es va constituir a Barcelona l'any 1982, arran del sorgiment dels Centres de Planificació Familiar. Es proposa impulsar, fomentar i facilitar la sensibilització, la prevenció i l'educació de la societat en l'àmbit de la salut sexual i reproductiva.

És una de les entitats fundadores de la Federació de Planificació Familiar Estatal (FPFE), organisme que integra a totes les associacions que treballen a nivell estatal. Així mateix, participa a Federació de Planificació Familiar Internacional (IPPF) dedicada a la promoció i defensa de la salut sexual i reproductiva, amb representació a diversos països d'arreu del món.

COM POTS FER-TE SÒCI/A?

Si voleu rebre més informació o fer-vos soci/es només cal que envieu un mail a: administracio@apfcib.org amb la següent informació:

- Nom i Cognoms
- Adreça, codi postal i població **40€ anuals**
- Telèfon de contacte **20€ menors de 30anys**
- E-mail

Espai de coneixement: Què en sabem dels Anticonceptius?

L'ANTICONCEPCIÓ

Els anticonceptius ens permeten gaudir de la sexualitat compartida sense por a un embaràs no previst. Cada persona podrà trobar el que li vagi millor, segons la seva edat, la situació personal, el tipus i la freqüència de les relacions, les pròpies creences, etc., perquè no hi ha un mètode ideal per a tothom.

La història de l'anticoncepció és llarga i ja a Grècia Hipòcrates dona a conèixer les propietats anticonceptives de la pastanaga borda. També Aristòtil cita el Poleo com a bon anticonceptiu. Es té coneixement que els egipcis usaven taps vaginals fets de materials diversos com a barrera.

El primer condó es creu que apareix a l'era romana i era fet de bufeta d'animal. Més tard, al s.XVI l'anatomista Fallopio descriu l'existència de preservatius de lli, que es perfeccionen al s.XVIII utilitzant budells d'animals.

La necessitat de controlar l'embaràs forma part, doncs, de la història de la humanitat que necessita des de temps immemorials racionalitzar la naturalesa.

A mesura que ha anat sofisticant-se la cultura anem coneixent el funcionament del cos humà i així controlant-lo creant sempre el menor perjudici pel cos. A continuació us mostrem tota la varietat de mètodes anticonceptius que existeixen.

ELS MÈTODES

Mètodes de Barrera

- Preservatiu masculí
- Preservatiu femení
- Diafragma

Mètodes Mecànics

- Dispositiu intrauterí (DIU)

Mètodes Hormonals

- Anella vaginal
- Píndoles contraceptives
- Injeccions hormonals
- Implant subcutani
- Pegat contraceptiu

Mètodes Permanents

- Lligadura de Trompes
- Vasectomia
- Mètode d'obstrucció tubàrica definitiva

Mètodes Complementaris

- Espermicides

OPCIÓNS NATURALS

(No considerades mètodes anticonceptius per la baixa eficàcia i seguretat)

- Calendari Ogino-Knaus
- Temperatura Basal
- Moc Cervical

ANTICONCEPCIÓ D'EMERGÈNCIA

Tractament hormonal d'emergència que s'utilitza per prevenir l'embaràs, en els casos excepcionals d'haver tingut una relació coital no protegida -voluntària o no-, o quan hi ha hagut alguna incidència en l'ús del mètode anticonceptiu habitual (per exemple, trencament del preservatiu, oblit de pastilles...).

On aconseguir-la:

- **Centres d'Atenció Primària (CAP)**. Pot proporcionar el tractament el o la professional de medicina de família, pediatria o infermeria.

- **Unitats d'atenció a la salut sexual i reproductiva (PASSIR)** dels Centres d'Atenció Primària (CAP). Pot proporcionar el tractament el llevador/a o el ginecòleg/òloga.

- **Centres d'atenció continuada**.

Servei dels caps de setmana o nits.

- **Hospitals i serveis d'urgències hospitalaris**. Pot proporcionar el tractament tant el servei de ginecologia com el d'urgències, però en els serveis d'urgències pot haver més dificultats a causa de l'elevat nombre de visites que tenen.

- **Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat (CJAS)**. Menors de 25 anys
C/ La Granja, 19-21, baixos
08024 Barcelona
93.4151000 (de 12 a 19h)
www.centrejove.org